

Kurdisk Hjelpearke – Kurmanji og Sorani

Grammatikk, ordforråd og eksamentips — Nivå I, II, III — LK20

Om kurdisk

Kurdisk er et indo-europeisk språk (iransk familie). To hovedvarianter:

- **Kurmanji** (Nord) – Tyrkia, Syria, N-Irak, Iran. Latinsk alfabet.
- **Sorani** (Sentral) – Irak, Iran. Arabisk alfabet.

Kurmanji-alfabetet

31 bokstaver: A B C Ç D Ê F G H Î J K L M N O P Q R S Ş T U Û V W X Y Z

Spesielle bokstaver

- **C** – “dj”; **Ç** – “tsj”; **Q** – dyp k
- **X** – tysk “ch”; **W** – engelsk “w”
- **Ê** – åpen e; **Î** – lukket i; **Û** – lang u
- **I** – åpen i (engelsk “bit”)

Sorani-alfabetet

Bruker arabisk skrift (høyre til venstre). Viktige lyder:

- **rr** – sterkt rullet r; **ll** – myk l
- **x** – dyp h; **gh** – uvular r
- **j** – fransk “j”; **sh** – “sj”
- ‘ – strupehodelyd; **q** – dyp k

Substantiv

Kjønn og bestemthet

- **Kurmanji:** 2 kjønn (hankj./hunkj.)
- **Sorani:** Ingen grammatisk kjønn
- **Sorani bestemt:** -eke (*kitêbeke* = boken)
- **Sorani ubestemt:** -êk (*kitêbêk* = en bok)

Flertall

Begge: endelse **-an**

kitab → *kitaban*; *jin* → *jinan*

Kasus (Kurmanji)

- **Nominativ** – subjekt
- **Oblik** – objekt, etter prep.
- Hk. obl: vokalendring; Hk. obl: -ê

Pronomen

	Kurmanji	Sorani
jeg	ez	min
du	tu	to
han/hun	ew	ew
vi	em	ême
dere	hûn	êwe
de	ew	ewan

Klitiske: -im, -î/-t, -e/-ê, -in, -in, -in/-ne

Verbkonjugasjon

To stammer

Presensstamme (nåtid); **Preterittstamme** (fortid)

Presens – Kurmanji

Markør **di-** + stamme + personendelse
çûn (å gå) → *diçim*, *diçî*, *diçe*, *diçin*

Presens – Sorani

Markør **de-** + stamme + personendelse
deçim, *deçît*, *deçêt*, *deçin*

Preteritum – Kurmanji

Stamme + personendelse (ingen markør)
çûm, *çûyî*, *çû*, *çûn*

Viktige verb

Norsk	Kurm.	Sor.
være	bûn	bûn
ha	hebun	hebûn
gjøre	kirin	kirdin
si	gotin	wûtin
se	dîtin	bînin
komme	hatin	hatin
gå	çûn	çûn
vite	zanîn	zanîn

Preposisjoner

Kurmanji

- **bi** – med; **bê** – uten
- **di...da** – i; **ji** – fra
- **li** – på, ved; **ber** – foran
- **paş** – bak; **ser** – på (overfl.)
- **bin** – under; **nav** – inne i

Sorani

- **be** – med; **bê** – uten
- **le...da** – i; **bo** – til, for
- **pey/pash** – etter/bak; **ber** – foran
- **zhur** – over; **xwar** – under

Ezafé-konstruksjonen

Forbinder substantiv med adjektiv/eier.

Kurmanji

- Hankj.: **-ê**; Hunkj.: **-a**; Fl.: **-ên**
- *kitab-ê min* (boken min)
- *mal-a mezin* (det store huset)

Sorani

- Etter kons.: **-i**; Etter vokal: **-y**
- *kitêb-i min* (boken min)

Tallord

	K	S		K	S
1	yek	yêk	6	şeş	shêsh
2	du	dwê	7	heft	heft
3	sê	sê	8	heşt	hesht
4	çar	çwar	9	neh	no
5	pênc	pênc	10	deh	de

20 bîst; 30 sî; 40 çil; 50 pêncî/pênc; 100 sed; 1000 hezar

Ordenstall: -emîn (K) / -em (S): yekem, duyemîn

Nyttige fraser

Hilsener

Norsk	K	S
Hei	Silav	Sillaw
God morgen	Roj baş	Beyani bash
God kveld	Êvar baş	Êware bash
Ha det	Xatirê te	Xwa hafiz

Høflighet

Takk: Sipas (K) / Supas (S)

Værsgod: Ser çav (K) / Be xoshî (S)

Unnskyld: Bibûre (K/S)

Ja/Nei: Erê/Na (K); Belê/Na (S)

Presentasjon

Hva heter du?

K: Navê te çî ye? S: Naw-it çî ye?

Jeg heter...

K: Navê min ... e; S: Naw-im ... e

Hvor fra?

K: Tu ji ku derî? S: To le kwêy?

Fra Norge:

K: Ez ji Norwec im; S: Min le Norwêc-im

Spersmålsord

Norsk	K	S
hva	çî	çî
hvem	kî	kê
hvor	ku/lî ku derê	kwê
når	kengî	kêy
hvorfor	çima	boçî
hvordan	çawa	çon

Dagligdagse

Jeg forstår: Ez fêmedikim (K) / Têdegem (S)

Forstår ikke: Ez fêmedikim (K) / Têdegem (S)

Hjelp: Alîkarîya min bike (K) / Yarmêtîm bide (S)

Kopula (“å være”)

Kurm: ez im, tu yî, ew e, em in, hûn in, ew in

Sor: -im, -ît, -e, -in, -in, -in (suffikser)

Kulturkunnskap om Kurdistan**Geografi**

Kurdistan strekker seg over:

- Sørøst-Tyrkia (Bakur)
- Nord-Irak (Bashur) – selvstyrt
- Nordvest-Iran (Rojhelat)
- Nord-Syria (Rojava)

Befolkning

30-40 mill. kurdere; største etniske gruppe uten egen stat; diaspora i Tyskland, Sverige, Norge.

Tradisjoner

- **Newroz** (21. mars) – nyår, vårfest
- **Dengbêj** – sangfortellere
- **Govend/Halparke** – gruppedans
- Fargerike nasjonaldrakter

Religion

Flertall sunnimuslimer; også sjia, yezidi-er, kristne. Yezidisme er gammel kurdisk religion.

Litteratur

Rik muntlig tradisjon; klassikere: Ehmedê Xanî, Mela Cizirî.

Historie

1920-tallet: Kurdistan delt; 1991: Selvstyre i Irak; 2014-19: Kamp mot IS.

Skrivetips**Struktur**

1. **Innledning** – presenter tema
2. **Hoveddel** – argumenter/fortelling
3. **Avslutning** – oppsummer

Tekstbindere (K)

hêr, wisan – så, slik
loma, ji ber vê – derfor

lêbelê – men, derimot

paşî – deretter

her wiha – dessuten

di dawiyê de – til slutt

Vanlige feil

- × Feil kasus (Kurmanji)
- × Feil ezafe-endelse
- × Blande Kurmanji og Sorani
- × Glemme di-/de- markør

Sjekkliste eksamen

- ☐ Riktig ezafe-konstruksjon
- ☐ Verb samsvarer med subjekt
- ☐ Korrekt kasus (Kurmanji)
- ☐ Konsistent dialektbruk
- ☐ Tekstbindere brukes
- ☐ God struktur
- ☐ Variert ordforråd
- ☐ Korrekturlest